

SCHADEVERZEKERINGSRECHT

Overzicht van het Belgisch Recht

Praeadvies van Dr Frédéric Sohr

Professor aan de Universiteit van Brussel

Schadeverzekering, in tegenstelling met sommenverzekering, wordt hier bedoeld. De rapporteurs beperken hun onderzoek tot enkele grondbeginselen van dwingend recht. De bijzonderheden in beide landen — ten overzichte van recht en praktijk — zullen de mogelijkheden bepalen welke kunnen bestaan om gelijkvormigheid te bereiken.

Zullen worden onderzocht:

1. Het verzekeraar belang;
2. Het verzekeraar bedrag;
3. De verzekerde waarde en de taxatie;
4. Verwijzing en verkeerde opgave bij het sluiten der overeenkomst;
5. Risicoverzwaren.

VERHOUDING DER TRANSPORTVERZEKERING TOT VERZEKERING IN HET ALGEMEEN.

Hier dient opgemerkt dat op wetgevend gebied (het ontwerp van de Nederlandse Bedrijfsgroep is er een bewijs van) de rechtsleer in Nederland een andere indeling gebruikt dan in België voor verzekering in het algemeen. Zij bezigt alleenlijk de moderne tegenstelling tussen Schade- en Sommenverzekering, hetgeen tot gevolg heeft dat de „transportverzekering” (of „zeeverzekering”) naast de „landverzekeringen” wordt behandeld.

In België wordt, zoals thans in de meeste Europese landen, een andere opvatting gehuldigd. Professor VAN DIEVOËT heeft er mee rekening gehouden in zijn wetsontwerp welks eerste deel — Landverzekeringen — (artikel één) uitdrukkelijk verklaart dat het niet toepasselijk is op de verzekering van het vervoer van goederen te land. Het tweede deel daarentegen behelst „bepalingen betreffende de zeeverzekering, de binnenvaartverzekering, de luchtvaartverzekering en de verzekering van het vervoer van goederen te land,” en wordt buiten de ontworpen hervorming gehouden.

Ik moet hieraan nauwelijks toevoegen dat dit verschil van methode zich beperkt tot het wetgevend gebied. De rechtsleer in beide landen is gegrond-

vest op de verschillende behandeling als naar gelang het schadeverzekering of sommen (of personen) verzekering betreft. Maar dit verschil belet niet dat in Nederland zoals in België, de transportverzekering bijzonderheden oplevert, waarmede rekening moet worden gehouden. Onze wet van 11 Juni 1874 in haar art. 3 (Titel X van het Handelswetboek, Boek I, „Van verzekeringen in het algemeen”) verklaart dat de regeling toepasselijk is op de zeeverzekering, het transport te land, over rivieren en kanalen tenzij daarvan door bijzondere artikelen ware afgeweken. Zij heeft bovendien de voornaamste bepalingen van algemene aard in de regeling van de zeeverzekering gevonden en overgenomen. Aan de andere kant schijnt me toe dat de personenverzekering terecht in de wet van 1874 en in het ontwerp van DIEVOET nevens de schadeverzekering wordt behandeld. Er zijn inderdaad algemene beginselen die zowel van pas zijn op de Personenverzekering als op de Schadeverzekering, o.m. de mededelingsplicht, de personen die in het verzekeringscontract betrokken zijn, de verjaring.

BEGINSELEN VAN DE WETGEVING.

Dat in de schadeverzekering een verzekeraar belang moet bestaan leidt men af uit art. 1 van de wet (hetgeen in spijt van zijn algemene vorm op de Schadeverzekering alleen slaat) en uit art. 4 en 6 die een beperkend karakter hebben (zie JACOBS, *Le Droit Maritime Belge*, t. II n°. 612 p. 131. n.b. Dit boek omvat een commentaar van de wet vann 11 Juni 1874.) (zie ook MONETTE, DE VILLÉ en ANDRÉ *Traité des Assurances Terrestres*, I, bl. 216 n° 151). En dat de verzekering niet de waarde van het belang mag te boven gaan vloeit voort uit art. 8 (batige rangschikking van de vordering) 12, 13 en 14 (dubbelverzekering) voort.

Verwachte winst mag alleen verzekerd worden in de gevallen door de wet bepaald (art. 1 al. 2). Die gevallen zijn: toekomstige waarde van de oogst (art. 39) en 7 gevallen in art. 191 Boek II, Wetboek van Kóophandel (Titel op de Zeeverzekering).

1. HET VERZEKERBAAR BELANG.

a. Uit het hierboven vermelde blijkt het beperkend karakter van onze wetgeving. Het gevolg is dat er verzekeringen gesloten worden die nietig zouden kunnen verklaard worden om die reden. De praktijk stoort zich weinig daaraan en de rechtspraak zal nauwelijks gevallen opleveren van de toepassing van de wet. De verzekeraars zullen de nietigheid inroepen wanneer een andere reden bestaat in verband met de goede trouw van de verzekerde.

Twee voorbeelden zijn bijzonder merkwaardig: 1°. De verwachte winst wordt geregeld verzekerd voor transport bij land- zowel als voor het zeetransport (geldig); volgens de wet zou dit niet mogen zijn (voor de landverzekeringen veroorlooft de wet alleen de verzekering van de verwachte winst ingesloten in de toekomstige waarde van de oogst); in eengecombineerd transport, zou er geldigheid zijn voor het vervoer op zee en nietigheid voor het vervoer of verblijf op land. 2°. Sedert een dertigtal jaren trachten de verzekeraars de ver-

zekering van de tijdelijke onbruikbaarheid ten gevolge van brand te ontwikkelen, hetgeen economisch gezond is en aan een behoefte beantwoordt van industriën en kooplieden. Het is gemakkelijk om te verstaan dat de verzekeraars de nietigheid niet laten pleiten, maar de verzekerden zouden de nietigheid kunnen inroepen na de polis te hebben ondertekend. Buitendien aarzelen in vele gevallen de belanghebbenden een verzekering te sluiten omdat hun advocaten van mening zijn dat alleen de algemene vaste kosten verzekerd zouden kunnen worden (schade) maar niet de verwachte winst. Zelfs dit onderscheid is niet bevredigend want de artikelen 4 en 6 van de wet gewaagden in het geheel niet van dit belang, en zij hebben een beperkend karakter. De praktijk heeft de wettelijke bepalingen voorbij gestreefd, omdat deze klaarblijkelijk te eng waren opgevat.

b. De wet vereist niet dat de polis vermeldt waarin het te verzekeren belang gelegen is. Dit belang moet bestaan, niet op het moment dat de overeenkomst gesloten wordt maar wel wanneer zich de gevolgen er van voordoen. Het moet voortduren gedurende het contract en blijven bestaan op het moment dat het schadegeval gebeurt. (MONETTE, DE VILLÉ en ANDRÉ, I, nr. 153, bl. 217).

De clausule „voor wien het aangaat” is bovendien van algemeen gebruik in transportverzekering, minder in landverzekeringen. Hare geldigheid wordt niet betwijfeld.

c. Om het risico juist te kunnen beoordelen moet de verzekeraar weten in welke hoedanigheid de verzekerde handelt of van welke aard zijn verzekeraar belang is (de „intensiteit” van het belang). Volgens de omstandigheden zal er verzwijging of valse verklaring kunnen bestaan en zal de verzekeraar het recht kunnen hebben om de polis nietig te laten verklaren (art. 9 wet van 11 Juni 1874) (MONETTE, DE VILLÉ en ANDRÉ I, nr. 116 bl. 234). Indien iemand zijn ware hoedanigheid verklaart — bij voorbeeld „vruchtgebruik” — maar alleen een gedeeltelijk belang bezit, zou de verzekering geldig zijn voor het overschot ten voordele van de belanghebbenden indien er geen bedrog noch speculatie pleegd werd door de verzekerde (ibid).

d. Het ontwerp van DIEVOET zou de huidige wet in twee gewichtige opzichten wijzigen: 1° art. 36 bepaalt dat verzekeraar is elk belang dat voor iemand kan gelegen zijn in het niet plaats vinden van een schadegeval. Het is dus niet beperkend; 2° art. 39 zegt dat „behoudens strijdige overeenkomst” de verwachte winst in de vergoeding niet begrepen is. De verzekering der verwachte winst zou dus van de overeenkomst der partijen afhangen. De wet zou niet meer belemmerend ingrijpen.

2. HET VERZEKERBAAR BEDRAG

a. Het indemniteitsbeginsel wordt opnieuw bevestigd doordat de waarde van het belang de grens is van het verzekerd bedrag. Art. 12 der wet bepaalt dat een nieuwe verzekering onmogelijk is wanneer de gehele waarde al te voren verzekerd is geweest, indien het dezelfde persoon is en hetzelfde gevaar; art. 13 erkent de geldigheid van het overschot van waarde; art. 14, 1° veroorlooft de menigvuldigheid van verzekeringen wanneer alle medeverzekeraars instemmen. In dit laatste geval — waar de dagtekeningen niet

dezelfde zijn — zoals wanneer de verscheidene verzekeringen op dezelfde dag zijn gesloten, wordt de schade verdeeld naar verhouding der sommen door elke verzekeraar gedekt.

b. In de praktijk bestaan er clausules die de verzekerde verplichten om de medeverzekeringen te verklaren zodat art. 14 1° toepasselijk is en de verdeling der schade evenredig wordt.

c. Noch de wet noch de rechtspraak leveren een regeling op volgens de welke de waarde van het verzekerd bedrag vastgesteld zou moeten worden tijdens het sluiten der verzekering. Integendeel volgt uit de artikelen 20 en 36, dat de vergelijking tussen de waarde van het verzekerd belang en de verzekeringssom op het oogenblik van de ramp moet gebeuren; art. 20 bepaalt dat de schadevergoeding beraamd wordt volgens „de waarde van het voorwerp ten tijde van het schadegeval”; art. 36 voor brandverzekering zegt dat de schade wordt vastgesteld door een vergelijking tussen „de waarde van het opstal vóór de ramp en de waarde van wat overblijft dadelijk daarna”.

De algemene opvatting strookt met hetgeen BRUCK in zijn werk *Das Privatversicherungsrecht* bl. 506 zegt, namelijk dat het vaststellen van de verzekeringswaarde aan de verzekerde kan worden overgelaten; dat zij al dan niet met de werkelijkheid overeenkomst is zonder belang voor de verzekeraar in die mate dat na de ramp hij beschermd is door de regeling op onder-over-of dubbele verzekering. Indien er te weinig of te veel verzekerd is kan dat alleen schade aan de verzekerde berokkenen.

d. Er bestaat nochtans een geval waar die vraag van groot belang kan zijn, namelijk wanneer er dubbele verzekering bestaat en een van de verzekeraars failliet gaat. Dit is een betwiste kwestie. De verzekeraars en sommige auteurs (NAMUR, II nr 1470; VAN EECKHOUT, nr 187 bl. 188) beweren dat men zich moet plaatsen op het oogenblik van het sluiten der dubbele verzekering, en dat dan de verhouding tussen verzekeraars afdoend wordt vastgesteld. Anderen (BEGEREM en DE BAETS, *Traité des Assurances Terrestres*, nr 246, bl. 226 en WEENS, *L'assurance de Choses, Contrat d'indemnité*, nr 250 bl. 396 en v.) beslissen de verhouding op het oogenblik van de ramp, dus geen rekening houdend met de insolvente verzekeraars. LALOUX sluit zich aan deze laatsten (*Traité des Assurances Terrestres* nr 337, bl. 312). In zijn ontwerp bepaalt MR VAN DIEVOET, art. 51 in fine, dat indien een verzekeraar insolvent wordt, zijn quota op de anderen zal worden verdeeld naar evenredigheid der verzekerde sommen.

e. MR VAN DIEVOET heeft een reeks artikelen gewijd aan het bedrag voor hetwelk een verzekering kan worden aangegaan: art. 40 al. 1, vermindering in geval het verzekerd bedrag het verzekerd belang te boven gaat; al. 2, nietigheid indien een ongeoorloofde winst te maken de bedoeling is; art. 41, veroorlooft eenzelfde risico door meerdere verzekeraars te laten verzekeren maar er is mededelingsplicht aan de vorige verzekeraars; art. 42, recht van ontbinding van een nieuwe verzekering indien er onwetendheid is omtrent het feit dat het risico reeds gedekt was; art. 43, recht voor alle verzekeraars om de nietigheid in te roepen indien ongeoorloofde winst in de bedoeling lag; art. 44, recht om de jongste contracten te verminderen of te doen ontbinden indien in de loop van het contract het gezamenlijk verzekerde bedrag het verzekerd belang komt te overschrijden; eindelijk moet art. 51

vermeld worden dat het huidige stelsel omstoot en het Engels systeem huldigt. Wanneer de totale som ondertekend door meerdere verzekeraars het verzekeraar belang te boven gaat, is elke verzekeraar gehouden alsof hij alleen verzekeraar was — maar de gezamenlijke vergoeding mag niet het bedrag van de schade overschrijden —. Onder elkaar dragen de verzekeraars de schadevergoeding naar evenredigheid der verzekerde sommen.

3. VERZEKERDE WAARDE EN TAXATIE.

a. De wet heeft niet bepaald welke soort waarde verzekeraar is, of moet geacht worden verzekerd te zijn. Met NOLST TRENITÉ (aangehaald door W. E. BOELES, Verzekerbare en Verzekerde Waarde, p. 12) mag men aannemen dat de verzekerde waarde de waarde is waarop partijen bij het sluiten der verzekeringsovereenkomst het oog hebben gehad teneinde tot grondslag der schadevergoeding te strekken. Deze waarde zal verschillen volgens de aard van de verzekerde voorwerpen. Het kan de verkoopwaarde zijn; ofwel de vervangingswaarde; of de herbouwkosten; het kan de waarde zijn, indien er gene heropbouwning noch herstelling geschiedt, van afbraakmateriaal (sloopwaarde) en voor de roerende goederen, de liquidatiewaarde (art. 18 Algemene Voorwaarden 1936, brand-polis). Er kan een schatting door deskundigen gebeuren tijdens het sluiten der verzekering, of er kan een taxatie (valeur agréée) door partijen in de polis worden vermeld, zonder tussenkomst van deskundigen.

De wet heeft alleen de gevolgen geregeld van de schatting door deskundigen door partijen benoemd: art. 20 al. 2 van de wet van 1874 bepaalt dat behoudens bedrog deze schatting niet door de verzekeraar mag bestreden worden.

b. Daar de landverzekeringen vaak voor een termijn van tien jaar gesloten zijn, en daar veranderingen in de verzekerde zaken zich kunnen voordoen gedurende zulk een lang tijdperk, moet dadelijk worden opgemerkt dat de schatting door deskundigen alleen gerechtvaardigd kan zijn, wanneer zij slaat op kunstvoorwerpen, juwelen, verzamelingen en soortgelijke zaken, waarop de tijd weinig invloed heeft en wier waarde aan geen grote schommelingen blijken onderhevig te zijn. En zelfs dan bestaat er geen zekerheid; de prijzen kunnen dalen, omdat de mode verandert, omdat de roem van een kunstenaar aan het tanen gaat of zelfs totaal verdwijnt; schilderijen of beeldhouwwerken die heel duur betaald werden verliezen in een paar jaar elke waarde.

Men dient verder te gaan. Mr W. E. BOELES in een diepzinnige ontleding (Verzekerbare en Verzekerde Waarde, 1943) zegt dat, daar de tijd van de ramp onbekend is, de schatting van deskundigen slechts speculatie is, of alleen berust op de toestand van het ogenblik dat zij gedaan wordt (p. 19); en dat de vakbekwaamheid van deskundigen geen enkele waarborg biedt dat zij beter in de toekomst kunnen zien dan de partijen (p. 40). Ook wil Mr BOELES aan de taxatie geen dieper gaande invloed toekennen dan een omkering van de bewijslast (ibid).

c. Alhoewel de schatting door deskundigen bindend is, moet er een uitzondering worden gemaakt in geval van verval (VAN EECKHOUT, le Droit des Assurances Terrestres, 2e ed. nr 138, p. 145), maar niet in geval van prijs-

daling (id. p. 146). VAN EECKHOUT is de mening toegedaan dat „comme toute chose, l'objet assuré est soumis à l'action des facteurs économiques; ce sont là des éléments extrinsèques qui n'affectent pas la nature de la chose; prendre en considération les fluctuations économiques, serait enlever à la clause „valeur agréée” toute efficacité”.

d. Art. 20 spreekt alleen van een schatting door deskundigen. Is dat beperkend? Neen. De schijn ten spijt moet men niet dit artikel uitleggen als de alleenlijke veroorloofde manier om te schatten. Het moet toepassing vinden op alle gevallen waar de polis de waarde van het verzekerde voorwerp heeft vastgesteld (BEGEREM en DE BAETS, *Traité des Assurances Terrestres*, nr 346, p. 295). Men vindt in de *Répertoire Méthodique* van Dalloz (nr 215, aangehaald door BEGEREM en DE BAETS) het volgende uittreksel van een uitspraak van het Hof van Cassatie van Frankrijk (12 Juli 1837): „Il suffit qu'il ait été stipulé dans une police d'assurance qu'en cas de sinistre, les objets détruits seraient payés d'après l'évaluation qui leur a été donnée dans l'état estimatif, dressé contradictoirement entre l'assuré et l'assureur, pour que, le cas de sinistre étant arrivé, l'assureur ait pu être valablement condamné à payer les objets d'après l'estimation, et ait été déclaré, mal fondé à demander qu'ils soient estimés par des experts. d'après leur valeur commerciale et non d'après la valeur d'opinion ou d'affection, qui a été indiquée dans la police”.

In de praktijk wordt dit gedaan door middel van de clausule „aldus getaxeerd” („valeur agréée”) of op elke andere manier die gelijk staat met een schatting. Behoudens bedrog zijn de verzekeraars door deze overeenkomsten gebonden; en ook uiteraard, zoals gebeurt in de verzekering van auto's, door een overeenkomst die een passende, trapsgewijs afnemende waarde voorziet omdat de auto's door normaal gebruik een waardevermindering ondergaan (VAN EECKHOUT, n°. 139, 140, p. 146 — 147 — zelfde mening in het advies van 7 Juli 1931 van Mr RENÉ MARCQ, ongepubliceerd, aan het Syndicat des Compagnies assurant les Risques Automobiles).

e. Druisen die overeenkomsten niet in tegen het indemniteitsbeginsel dat met de openbare orde verband houdt en dus dwingend is? VAN EECKHOUT (bovenvermeld) LALOUX (*Traité des Assurances Terrestres*, nr 315 en 316, p. 294) en MARCQ (bovenvermeld advies) zien in art. 1 van de wet van 11 Juni 1874 die het indemniteitsprincipe formuleert, een regel van aanvullend en niet van dwingend recht.

Er dient nochtans te worden opgemerkt dat een arrest van het Hof van Beroep van Brussel van 22 Juni 1938 (inzake DEMAN tegen L'Aigle N. V. Procès-Verbaal no. 159, 5 Januari 1939, Syndicat des Compagnies assurant les Risques Automobiles) integendeel het dwingende karakter van de regel heeft erkend: „... vu que le caractère indemnitaire de l'assurance de choses „découle notamment des dispositions de l'art. 1, 12 et 20, al. 1 de la loi du 11 juin 1874”;

„... vu que le danger de sinistre ou de bénéfice volontaires, basés sur le „hasard, doit faire considérer le principe d'indemnisation comme étant d'ordre public; qu'il s'oppose par conséquent à ce que les parties invoquent des conventions qui leur permettent d'acquérir un bénéfice défendu par la loi;...”

In dit geval strekte de eis tot betaling van een auto — vernield door een

ongeval — waarvan de waarde uitgerekend was met een 10% vermindering per jaar, volgens algemene voorwaarden van de polis.

Daar er voor deze gewichtige vraag geen uitspraak bestaat van ons Hof van Cassatie, moet zij als betwist worden gezien.

f. De praktijk in ons land mag beknopt op volgende wijze worden beschreven: voor Brand en Diefstal wordt alleen taxatie gebruikt voor juwelen, edelstenen, kunstwerken, verzamelingen en soortgelijke voorwerpen. — De Antwerpse Beurscondities voor de verzekering tegen Brand van koopwaren verbieden taxatie. — Voor auto's bestaan er twee tarieven: de hogere is toepasselijk wanneer de waarde getaxeerd is. — Voor zeeverzekering op goederen verklaart de rechtspraak de taxatie als bindend voor de verzekeraars zelfs indien de verwachte winst niet afzonderlijk aangeduid is, volgens de clausule „getaxeerde waarde inbegrepen verwachte winst”; voor cascoverzekering gebruikt men in het algemeen Engelse clausules met aanpassing van het Engels recht: de taxatie is verplichtend. In alle gevallen uiteraard, behoudens bedrog.

Voor opstellen rekent men de schadevergoeding op herbouw — of reparatiekosten — na aftrek van het verschil tussen oud en nieuw. Voor de inboedel neemt men de verkoopwaarde in openbare veiling of de reparatiekosten. Voor koopwaren neemt men de marktprijzen op de dag van de ramp — dus de vervangingswaarde. De algemene voorwaarden verplichten tot herbouw of vervanging.

g. Hoe is de vervangings- of herbouwwaarde („replacement value”) te beoordelen? Mag die worden verzekerd? VAN EËCKHOÛT nr 135, p. 142) acht de geldigheid onbetwist; MARCQ (bovenvermeld advies) ook.

h. Het ontwerp van DIEVOET (art. 49) heeft artikel 20 lid 2 van onze wet verruimd zodat het zal kunnen toegepast worden op alle gevallen waarin partijen „bepaalde” verzekerde voorwerpen speciaal hebben getaxeerd en de getaxeerde waarde „uitdrukkelijk hebben aangenomen” — de medewerking van deskundigen wordt voortaan niet meer vereist (VAN DIEVOET Het Verzekeringswezen in België tweede deel p. 31). Maar de verzekeraar kan bewijzen dat sedert het sluiten van het contract het verzekerde voorwerp een „aanzienlijke waardevermindering” heeft ondergaan (art. 49, lid 2). Dezelfde regel bepaalt het recht van de verzekeraar in geval van een contractuele trapsgewijze waardevermindering door normaal gebruik (art. 50). Men vindt in de Duitse wetten iets gelijkloids wanneer „die Taxe den Ersatzwert „wesentlich” oder „erheblich” übersteigt”. Er wordt aangenomen dat dit het geval is wanneer het verschil 10 % te boven gaat. (KARL BAUR Der vertragliche Versicherungswet, Zurich 1934). Dezelfde auteur, BRUCK aanhalend (Versicherung und Geldwirtschaft 1926, p. 308) maakt de opmerking dat het Noorse Zeeverzekeringsplan ook een speelruimte van 10 % toelaat.

Artikel 68 van het ontwerp regelt de verzekerde waarde van de gebouwen (vervangingswaarde met aftrek voor oudheid) van de goederen in fabricage (waarde van de grondstoffen vermeerderd met fabricagekosten) en veroorlooft uitdrukkelijk te verzekeren de herbouwwaarde of de vervangingswaarde van het huisraad, zonder aftrek voor ouderdom (art. 68 lid 4).-Indien partijen bedongen hebben dat de vergoeding slechts verschuldigd zal zijn met

het oog op herbouw van het verzekerde gebouw moet de verzekerde bewijzen dat de schadevergoeding voor de herbouw bestemd is. (art. 69)

Eindelijk, bij verzekering van winstderving door brand, mag vooruit bepaald worden op welke wijze de algemene kosten van het bedrijf die zonder vergelding zullen blijven of de te derven winst zullen berekend worden. Maar de verzekeraar kan bewijzen dat het bedrag op deze wijze berekend de werkelijke schade „aanzienlijk” overtreft, en zal deze laatste alleen mogen vergoeden. (art. 62). Er dient opgemerkt dat in de praktijk geleidelijk algemene voorwaarden voor verzekering van „Chômage” door brand gebruikt worden die het indemniteitsprincipe volledig eerbiedigen: de vergoeding wordt door deskundigen vastgesteld en deze mogen met alle omstandigheden rekening houden. Maar men komt nog polissen tegen die een percentage (10 %) van de vergoeding voor de materiële schade bedingen of een schadevergoeding van zoveel per dag.

4. VERZWIJGING EN VERKEERDE OPGAVE BIJ HET SLUITEN VAN DE OVEREENKOMST.

a. Volgens art. 9 van de wet van 1874 maakt elke verzwijging of onwaarachtige opgave de verzekering nietig, wanneer zij de beoordeling van het risico verminderen of het voorwerp veranderen — zelfs indien de verzekerde te goeder trouw is geweest. De nietigheid is betrekkelijk en kan alleen door de verzekeraar worden ingeroepen.

Twee denkbeelden verklaren deze regel: de verzekeringsovereenkomst bevat een verplichting van goede trouw zijdens de verzekerde (de Marine Insurance Act van 1906 zegt „uberrimae fidei”); aan de andere kant ligt er een dwaling voor in geval van verzwijging of onwaarachtigheid. Dit laatste is op zich zelf al beslissend (JACOBS II, p. 160; cf. CÉSARE VIVANTE, Handelsrecht, vertaald door J. ESCARRA, n° 1899, die elke dwaling als substantieel beschouwt in de zin van B. W. art. 1110, omdat alleen de verzekerde de omstandigheden van het risico kent). Deze dwaling verhindert het geldige sluiten van de overeenkomst. Zij is de reden waarom de nietigheid ab initio bestaat en waarom het overbodig is na te vorsen of de verzwegene omstandigheid of onwaarachtige verklaring al dan niet verband houdt met het schadegeval.

b. De oudere wetgevingen zijn bijzonder beïnvloed door het element „dwaling” en hebben een harde en vaste regel gesteld. De nieuwere wetgevingen integendeel bevatten een verzachting indien de verzekerde te goeder trouw heeft gehandeld (Duitse wet art. 16 en 17; Franse wet art. 21 en 22).

c. De verzekerde heeft het initiatief van de verklaringen (Systeem der „Spontane aangifte”). Hij wordt niet geholpen door de wet naar gelang de verzekeraar een vragenlijst gebruikt of niet; of in geval de verzekerde de indruk heeft gewonnen dat omtrent sommige omstandigheden geen antwoord nodig was. De rechtspraak levert voorbeelden die uiteraard door de feitelijke toestand van ieder geval zijn beheerst.

d. Het ontwerp van DIEVOET is gebaseerd op een bijzondere behandeling „wanneer de kwade trouw van de ondertekenaar niet bewezen is” (art. 12.). Indien zich geen schadegeval heeft voorgedaan, mag de verzekeraar het

contract doen ontbinden of het in stand houden mits verhoging van de premie — maar na een ramp heeft de verzekeraar het recht om het bedrag van de vergoeding te verminderen naar de verhouding tussen de premie die betaald werd en de premie die zou verschuldigd zijn geweest indien de gegevens van het risico volledig en juist waren medegedeeld geworden.

Indien de verzekeraar een vragenlijst gebruikt en het stilzwijgen van de verzekerde ten spijt het contract heeft gesloten, mag hij er zich niet op beroepen dat de aanvrager niet geantwoord heeft op een van de gestelde vragen. En wanneer een omstandigheid in de vragenlijst niet vermeld wordt, moet de verzekeraar de kwade trouw bewijzen (art. 31.).

5. RISICOVERZWARING.

a. Art. 31 van de wet verklaart dat de verzekering ophoudt wanneer door toedoen van de verzekerde een wezenlijke omstandigheid het risico verandert of het dusdanig verzwaaert dat indien deze toestand ten tijde van de overeenkomst had bestaan, de verzekeraar het contract niet zou hebben aanvaard of andere voorwaarden zou hebben bedongen. Bestaat er een verplichting om zulks aan de verzekeraar te verklaren? LALOUX (nr 148 p. 129) ontkent het; VAN ECKHOUT (nr 117 p. 127) bevestigt het. Buitendien is er niets in de wet te vinden.

b. In de leemte wordt voorzien door het contractuele recht, bij voorbeeld door de artikelen 6 en 7 van de brand-condities 1936. Verschillende omstandigheden worden opgesomd die zonder — of met — toedoen van de verzekerde zich kunnen voordoen. Maar buiten het feit dat wanneer er niet voldaan wordt aan die verplichting, de verzekerde kan vervallen verklaard worden, is niets geregeld. Dit is nochtans een punt dat in de praktijk van groot belang is.

c. Het ontwerp van DIEVOET beperkt de plicht om de risicoverzwaarings te verklaren tot de omstandigheden die in de polis aangeduid zijn; dadelijk — wanneer zij met toedoen van de verzekerde ontstaan; en anders, binnen vijftien dagen (art. 17). Verder wordt geregeld hoe het contract kan worden ontbonden; hoe de premie mag verhoogd worden binnen vijftien dagen na in kennisstelling van de verzwaarings; hoe, indien zich een schadegeval voordoet, de vergoeding kan worden verminderd; en hoe de verzekeraar elke waarborg mag weigeren indien hij bewijst dat de verzwaarings van zulke aard is dat zij, naar de technische regelen in zijn onderneming toegepast, het risico voor hem onverzekerbaar maakt.

BIBLIOGRAPHIE

- V. BEGEREM en DE BAETS: Traité des Assurances Terrestres —
Gent, 1880.
- A. NYSENS en H. DE BAETS: Commentaire législatif du Code de
Commerce Belge — Brussel, 1888
3 delen.
- V. JACOBS: Le Droit maritime Belge, 2 delen,
Brussel, 1889.
- W. VAN EECKHOUT: 2e uitgave Brussel, 1933
- W. VAN EECKHOUT: 3e uitgave, Deel I, door F. MONETTE,
ALB. DE VILLÉ en ROB. ANDRÉ —
Brussel 1949.
- E. VAN DIEVOET: Het Verzekeringswezen in België,
2 delen, Antwerpen 1940.
- P. LALOUX: Traité des Assurances Terrestres,
Brussel, 1944.
- FRÉD. SOHR en G. VAN DOOSSELAERE: Les Assurances-Transports (her-
drukt uit de „Pandectes Belges”)
Brussel, 1932.
-